

SAMENVATTING

WERKKAART 1

Stap 0 tot en met stap 3

Waarneming of informatie met betrekking tot kind en gezin
Risicofactoren, beschermende factoren en signalen
(zie hoofdstuk 3, 4 en 5)

STAP 0: Overweeg: kan er sprake zijn van kindermishandeling (§ 6.0)

- Een overweging wordt een *vermoeden* of *verdenking* als de verklaring:
 - niet passend is;
 - niet aannemelijk is;
 - niet consistent is;
 - voortkomt uit overtuigingen die niet stroken met de veiligheid van jeugdigen.

Is er sprake van acute of levensbedreigende onveiligheid?

JA
→

Veilig Thuis / Raad voor de Kinderbescherming/Politie (§ 6.2.1 t/m § 6.2.4)

↓ **NEE**

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

STAP 1: De situatie in kaart brengen (§ 6.1)

- Verzamel informatie over wat er goed gaat en waarover er zorgen bestaan ten aanzien van:
 - actuele veiligheid jeugdige (gebruik een valide taxatie-instrument);
 - psychische gesteldheid jeugdige;
 - lichamelijke gesteldheid jeugdige (gespecialiseerde arts, Landelijk Expertisecentrum Kindermishandeling, Centrum Seksueel Geweld);
 - beide ouder(s): als persoon (Kindcheck) en als opvoeder (gebruik een valide instrument opvoedvaardigheden);omgeving jeugdige en gezin (sociaal netwerk);
 - hulpbehoefte (wat is er nodig);
 - mogelijk risico (gebruik een valide taxatie-instrument).

SAMENVATTING

WERKKAART 1

STAP 2: Overleg en werk samen met andere professionals en Veilig Thuis (§ 6.2)

- Weet wanneer je wel en niet informatie over gezinnen kan of moet delen (verstrekken, verzoeken, uitwisselen).
- Raadpleeg aandachtfunctionaris kindermishandeling, teamcoördinator/leidinggevende, Veilig Thuis, (forensisch) arts of specialist, hulpverleners betrokken bij het gezin, onderwijs, politie.

OVERLEG, STEM AF MET DE POLITIE:

- indien sprake is van een (mogelijk) strafbaar feit, ernstige vormen van lichamelijke kindermishandeling, lichamelijke verwaarlozing, seksueel misbruik, eengerelateerd geweld, vrouwelijke genitale verminking of huwelijksdwang;
- om mede de dreiging in het gezin in te schatten;
- als alleen door aangifte kindermishandeling kan stoppen.

STAP 3: Ga in gesprek met jeugdige en ouder(s) (§ 6.3)

- Praat zonder (voor)oordeel met ouders en jeugdigen en betrek hen in het gehele proces, tenzij er gegronde redenen zijn (bv. in verband met veiligheid) om daarvan af te wijken.
- Gebruik in deze fase geen vaktermen zoals 'risicofactoren'. Gebruik liever 'zorgen maken over ...', 'wat gaat goed en waarover zijn er zorgen (bij professionals)', 'zorgpunten/aandachtspunten'.
- Spreek in voor iedereen begrijpelijke taal.
- Vraag toestemming aan ouders om met de jeugdige jonger dan 12 jaar te spreken; vraag toestemming aan de jeugdige ouder dan 16 jaar om met de ouders te spreken; tussen 12 en 16 jaar: weeg dit op basis van ontwikkelingsleeftijd en capaciteiten van de jeugdige.

GESPREK MET DE JEUGDIGE (ZIE § 6.3.2)

- Stel de jeugdige op zijn/haar gemak, begin met algemene onderwerpen.
- Leg uit wat de bedoeling is en wat er met de informatie gaat gebeuren.
- Beloof niet om geheimen te bewaren, leg uit waarom, spreek af de jeugdige wel te informeren wanneer informatie met andere professionals gedeeld moet worden.
- Maak duidelijk dat de jeugdige niet schuldig is aan de situatie, maar dat ouders verantwoordelijk zijn voor een veilige en prettige thuissituatie.
- Heb oog voor de verwarring die kan ontstaan bij een jeugdige i.v.m. loyaliteit, zelfbeschuldiging en angst rondom verlies.
- Leg aan een jong kind uit dat je er niet bij bent geweest.
- Laat het jonge kind eerst oefenen met 'weet ik niet' en 'begrijp ik niet' en geef het kind toestemming om de interviewer te 'verbeteren'.
- Laat bij het bespreken van de thuissituatie vooral de jeugdige aan het woord.
- Vraag welke oplossingen de jeugdige zelf ziet en wat er volgens hem of haar nodig is om die te realiseren.
- Maak bij het afsluiten van het gesprek expliciet afspraken over met wie de besproken informatie gedeeld wordt en wat de jeugdige aan zijn ouders gaat vertellen.
- Zorg ervoor dat de jeugdige na afloop van het gesprek opgevangen wordt door een voor hem of haar vertrouwd persoon.
- Bied de jeugdige een bereikbaarheidstelefoonnummer aan.

SAMENVATTING VERVOLG

WERKKAART 2

Stap 4 en 5

STAP 4: Wegen (§ 6.4)

- Weeg alle (ongunstige en gunstige) factoren, de ernst en het risico.
- Blijf dit gedurende het gehele proces telkens weer doen bij nieuwe informatie en signalen.

GEBRUIK HET AFWEGINGSKADER EN WEEG:

- Heb ik een vermoeden van of is er sprake van acute of structurele onveiligheid?
- Heb ik op basis van de stappen (0) 1 tot en met 3 van de meldcode (nog steeds) een vermoeden of verdenking van, of is er sprake van kindermishandeling?

STAP 5: Beslissen (§ 6.5)

BESLIS:

- Is melden noodzakelijk?
- Is hulp verlenen of organiseren (ook) mogelijk?
- Beslis nooit alleen.
- Bij twijfel en melden: overleg met Veilig Thuis.
- Houd in het dossier zorgvuldig verslag bij van vermoedens en feiten, alle overleg en overwegingen, besluiten en handelen.

Naar veiligheid en herstel (zie hoofdstuk 9)

BESLIS:

- Spreek expliciet met betrokken professionals, ouders en jeugdige af wie de regie heeft over de hulp rond het gezin.
- Bij verhoogd risico: opvoedondersteunend programma dat zich richt op:
 - het vergroten van het competentiegevoel bij ouders;
 - het bijsturen van verwachtingen bij ouders over de opvoeding;
 - het vergroten van hun opvoedvaardigheden en persoonlijke vaardigheden;
 - behandeling van of leren omgaan met GGZ-problematiek bij ouders en/of jeugdige.
- Wanneer sprake blijkt van kindermishandeling:
- Maak een veiligheidsplan om kindermishandeling te stoppen en de veiligheid in het gezin te herstellen en te bevorderen. Werk met het hele gezin en het sociaal en professioneel netwerk aan het gemeenschappelijk hoofddoel (veiligheid) via concrete haalbare doelen, en versterk de positieve krachten van het gezin. Werk zoveel mogelijk met goed onderbouwde interventies en programma's.
- Geef jeugdigen vanaf ongeveer 8 jaar (of jonger afhankelijk van ontwikkelingsleeftijd) minimaal psycho-educatie die de jeugdige o.a. 'ontschuldigt' en uitlegt dat ieder kind recht heeft op veiligheid.

lees verder op de achterzijde >

SAMENVATTING VERVOLG

WERKKAART 2

Naar veiligheid en herstel (zie hoofdstuk 9) *vervolg*

- Bied jeugdigen die getuige zijn geweest van geweld in huis een gerichte interventie aan, ingebed in een gezinsgericht programma.
- Bied jeugdigen indien nodig aanvullend individuele traumabehandeling aan.
- Ga na welke hulp, gericht op de eigen (psychiatrische en psychosociale) problemen, ouders en jeugdigen nodig hebben.
- Bied ouders bij kinderverwaarlozing de volgende hulpvormen (gelijktijdig) aan:
 - hulp gericht op opvoedvaardigheden;
 - hulp gericht op het vervullen van de basisbehoeften van jeugdigen;
 - hulp gericht op de eigen (psychiatrische en psychosociale) problemen.

Competenties en randvoorwaarden

- Blijf leren en jezelf ontwikkelen op het gebied van: kennis, attitude en vaardigheden (zie hoofdstuk 7).
- Vraag collega's en leidinggevenden om benodigde randvoorwaarden (zie hoofdstuk 8).

OVERZICHT RISICOFACTOREN KINDERMISHANDELING

WERKKAART 3

Deze werkkaart geeft een overzicht de belangrijkste risicofactoren (zie hoofdstuk 3).

Kenmerken van de ouder(s)

- Problemen tussen ouders (partnergeweld en ander huiselijk geweld, (vecht)scheiding)
- Psychische en psychiatrische problemen bij ouder(s), actueel of in het verleden
- Ouder heeft kindermishandeling in de jeugd meegemaakt en/of was getuige van partnergeweld
- Problematisch alcohol-/drugsgebruik door ouders
- Temperament, prikkelbaarheid, hyperreactiviteit
- Ongewenste zwangerschap
- Gezondheidsproblemen
- Crimineel gedrag
- Laag gevoel van eigenwaarde
- Veel persoonlijke stress
- Gering probleemoplossend vermogen of lage intelligentie

Kenmerken in de ouder-kind interactie

- Ouder ziet de jeugdige als een probleem
- Gebruik van fysieke straf / voorstander 'pedagogische tik'
- Geen goede ouder-kindrelatie
- Opvoedingsstress

Gezinsomstandigheden

- Geringe samenhang of cohesie in het gezin
- Veel conflicten in het gezin
- Lage sociaaleconomische status en/of werkloosheid
- Geringe sociale steun, geïsoleerd gezin
- Status als nieuwe allochtoon of vluchteling
- Alleenstaande ouder
- Groot gezin (meer dan 4 kinderen)
- Eerdere betrokkenheid Jeugdbescherming

Kenmerken van de jeugdige

- Erg jonge leeftijd (< 3 jaar)
- Enig kind
- Geringe fysieke gezondheid of beperking
- Ontwikkelingsstoornis of beperking
- Internaliserend probleemgedrag
- Externaliserend probleemgedrag
- Gebrekkige sociale vaardigheden

Overzicht beschermende factoren

Deze werkkkaart geeft voorbeelden van beschermende factoren die tegenwicht kunnen bieden aan risico's waaraan jeugdigen worden blootgesteld.

1. INTRAPERSONLIJKE FACTOREN (BIJ DE JEUGDIGE ZELF)

- gevoel van perspectief, zingeving
- eigen effectiviteit beleving (positieve interne 'locus of control' oftewel 'ik bepaal en beïnvloed mijn leven zelf')
- vermogen tot zelfregulatie
- oplossingsvermogen
- sociale vaardigheden
- positieve betrokkenheid bij activiteiten

2. INTERPERSONLIJKE FACTOREN (BIJ DE OUDER(S) OF ANDERE VOLWASSENEN):

- opvoedvaardigheden, competenties ouder(s)
- positieve invloedrijke andere volwassenen (niet-professionals uit eigen netwerk)
- welzijn van de ouder(s)

3. OMGEVINGSFACTOREN:

- positieve schoolomgeving
- stabiele woonsituatie